

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Compendium iuris canonici

[Straßburg], 9. Feb. 1499

G

[urn:nbn:de:bsz:31-315971](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315971)

Furtum non committit in articulo necessitatis. vi. xlvj. Sicut hñ. Ambrosius. de conse. di. v. Discipulos.

Furtum committit qui inuentam rem non restituit. xlvj. q. v. Si quid. Augustinus. Imo rapina est. e. c. Vultri. Jeronymus in Leuitico.

Furum non commiserunt israelite. s; deo iubenti ministeriū prebuerunt. s; nō debet trahi in exemplū. c. Dixit dominus. Aug. li. qñtionū li. Exodi.

Furiosus nunquā promoueditur ad sacerdotiū. S; si prius fuerat sacerdos nō carebit sacerdotio. nisi ppter qñ sit furibundus. xv. q. pma. s. vltimo.

Furiosus nō imputat culpā. e. c. Aliquos Augustinus in quēsdam videris nō ui testamenti. e. c. Illa cauenda. Ambrosius in Exameron. Nec obstat si propter culpā furia in aduer. quia culpa illa lāpis ipso furore punit. ij. q. i. Judicis. glosa. xv. q. i. Si quis insanians.

Furiosi non possunt contrahere. sed si contrahunt tenent. xxij. q. vij. Neq.

Futura inquirere nō debito possumus. s. q. j. Conuenientibus. nō aut per sortilegia. xxvj. q. ij. Notatim. Jeronymus sup Ionam. nisi sic habetur infra. Sores. De hac materia xxvj. q. ij. Et. q. ij. Sciendū.

Studium et dolor nitente. s. Dolor.

Alia sarracenoꝝ regētes. Supra. Excoꝝtio. s. xxvij.

Gemme et herbe valēt pira vim demonū. Et illis licet vti sine incantatōe. xxvj. q. vij. Demonium. Jeronymus.

Generatio est duplex scilz corpopalis et spūalis. xxvij. q. iij. Recurra. Augustinus super Jobem. Carnali igit generatōe boni et malis. et cōuersio nascunt. Ibidem.

Generalis mandato derogatur p speciale. extra de rescriptis. c. Sicut romana. Imo. Generale mandatum per speciales litteras

ras estum ad specialiter expressa penitentiā euacuatur quo ad iurisdictionē. extra. c. ca. Pastoralis. Rescriptū tamē speciale non derogat constitutioni generali. nisi de ea faciat mentionē. quia ius cōmune nō tollit per rescriptū. Et rescriptū concedi debet fm ius cōmune. nō cōuertit. fo. xxv. q. ij. Rescripta.

Generalitate nō includunt maiora vel graviora q̄ in ipso instrumento sunt expressa. de pcura. c. Non pōt. in clemē

Generalis concessio nō veniūt que quis nō esset verisimiliter in specie processurus de offi. vica. li. vj. c. Cum in generali libro sexto. de pe. et re. c. Si epus. li. sexto. de re. iuris. c. In generali. li. vj.

Generi derogatur per speciem etiā si in specie nō fit mentio d generis. de pben. et digni. c. Dudum. c. Quānis. li. vj. de re. iuris. c. Generi. li. vj.

Genus humanū duob; regitur. s. naturalis et humanū iure. di. j. Humanū.

genitalia sibi amputant. s. Eus nichil.

Genus cordis cū exteriori inclinatio ne reuerētē. s. flexio. In missa dicit nomē Jesu. De num. eccle. c. Dec. li. vj.

Genus nō flectimus dñicis diebus. et a pascha vsq; ad pentecostes inclusivē in oratōne publica: ob memoriā resurrectōnis dñice. di. lxxvj. Scire. Ambrosius.

Gestus exteriores indicant mentis dispositionem. di. xlv. Clericus. s. Sicut ergo.

Gibbus significat arrenaz sollicitudinem

Gibbosus est quem illa deprimat. di. xlv. Hinc etenim. Gregorius in pastora.

Gladus duplex est. tpalis et ecclesiasticus. Et utroq; in necessitate vtit ecclesia. de sen. excō. c. Dilecto filio. li. vj. Et debet alter alteri in necessitate suffragari. Ibidem. s. Papa. Gladus accipe est nulla pcedente auctoritate i sanguine alic; armari. xxij. q. iij. Ille. Augustinus cōtra manicheos. super illo. Omnis qui accipit.

Gladium nō sine causa seculares portāt:
sed ad vindictā maloz: laudem vero bo
noz. ij. q. vij. Hos li. §. Sed notandum
gladius duplex. materialis et spiritual.
Iy. q. vj. Auctoritatē. xxij. que. viij. §. f.
Infra. Papa habet ytrūq.

Gladium spirituale christus venit mittere
in terram. xxij. q. ij. Infectores. §. h.

Gladius bis acutus significat sententiā
iudicis in absoluendo et puniendo. d. quo
Apoc. f. De ore eius gladius ex ytraq; p
te acutus exibat. extra de pui. c. Ex ore.

Gloria non expedit in bono facto
xj. q. ij. In iustum.

Gloriam crucis euacuat qui pro tempo
rali lucro pdicando laborat. j. que. ij.
Sacerdos.

Gloria in excelsis in nocte natiuitatē ab
angelis decantati est. de co. di. f. Nocte

Gloria in excelsis et alleluia in nouo test.
ab angelis decantata sunt. ideo illa ob
mittimus quando lapsum hominis de
ploramus. ix. ebdomades vsq; ad resur
rectionē. vbi christus tristitiam in gau
dium vertit. Et quia nouē ebdomade angelo
rum per lapsum huiusmodi a pfecta lau
de sunt impediti. sed per xpm restaura
ti. de conse. distin. ij. In duo.

Gloriam sanctorum vsq; ad iudicium quidam
nō indigne credunt augmētari. extra de
cele. mil. c. Lum marthe.

Glosantes declarationē regu
le fratrum minorū
supra. Excoicatio. §. xxxj. Et suspensio
nem illius censure.

Gratia emanauit vnde culpa pro
prijt. d. con. di. ij. In calice
Gratia sine mandata dei seruari nō pūit.
de conse. di. iij. Quisquis dixerit. c. pla
cuit. vlti. Nam pstrariū asserens: anarthe
ma sit. quia gratia datur nō solum ad re
missionem: sed ad adiutorium: ne peccati
cōmittatur. e. c. Placuit. vlti. Et q; dixe
rit per gratiā nō conferri vti dicitur cogni
tum perficere possumus. e. c. Quisq; di
xerit.

Gratia dei facit remissionē peccatorum et
obseruationē mādatorum: vt natura libe
ret ne peccatum dominet. e. ca. Gra. Au
gustinus libro de libero arbitrio
Gratia a deo gratis dat. Ibidē. Et si nō

gratis datur: nō est gra. j. q. f. Gra.

Gratia obtinet non loci vel generis nobi
litate: sed virtute. Nam Adam extra pa
radisum factus: superius fuit. Eua: q; intra
paradisum facta fuit. dist. xl. Illud. Am
brosius.

Gratia finit vbi penitentia. Nam tandia
quis speret d. gratia q; diu sustentatur a
penitentia. de peni. di. ij. Si apls. Augu
stinus libro de penitentia.

Gratia omnes sine dona spiritus sancti dā
tur etiā malis: preter caritatē. etiā pbe
tia. sed illis aduentes grauius punien
tur. j. questi. j. Propbetavit. Augustinus
super eplam Iohānis.

Gratie sunt amplian de et pene restringen
de. de peni. di. j. bene.

Gratia gratia est conferenda. j. q. f. Gra.
et sequenti. extra de sumo. c. In ordinā.

Gratie concessa ad beneplacitum volun
tatis pape: expirant pape moriente. q;
a beneplacitū per obitum. oino extin
guir. Non autē si a beneplacitū sedes
apostolice. q; ipa nō morit. de rescriptis.
ca. Si gratiose. li. vj.

Gratie concessa promotō q; beneficia pri
us habita possit retinere: intelligunt so
lum de beneficijs pū canonice obtentis
vbi supra.

Gratiaz conditionalis si prebenda vacauerit
ante extantē conditionē. de rescriptis
ca. Si pro te. li. vj.

Gratia alicui data si etiam executor gra
tie deputatus fuerit nō expirat mortuo
papa re etiā adhuc integra. de offi. et po
te. dele. c. Sup. li. sexto.

Gratie concessa ad beneficiū consequēduz
inspicit data et por data posteriorib; pre
fertur: etiā si alie pū pferantur. de p
ben. et digni. c. Eui. cui. li. vj. supra. Be
neficiū confertur.

Gratie similes ad eandē ecclesiā que obe
at preferri. j. Utterē duoz.

Gratia a papa pcessa post cessionē legati.
Infra. Etiam ad papam.

Gratiā potērius impetrans ad dignita
tem et pben dā pferri priori qui ad solam
prebendā impetravit: si prebenda sit an
nexa dignitati. alias non. de preben. ca.
Quia sepe. libro sexto.

Bratia prouisionis ad beneficium collationis alterius. f. Prouisionis gra.

Bratia prouisionis beneficii ad aliquorum collationem vel presentationem spectantis non adiecto coniunctum vel diuisum: non respicit beneficium ad alterius tunc collationem vel presentationem spectantis: nec e converso. de preben. et digni. c. Lu. ill. li. vi.

Bratia extinguit si ille vacantem prebendam sibi debitam petere negligit in ecclesia in qua prouideri debet. Si autem sibi inibi canonicatus fuerat collatus: non obstantibus dicta negligentia: proximam habebit vacaturam: dummodo non fuerit ibi alius expectans etiam auctoritate papae de preben. c. Si clericus. li. vi. Glo. verbi. dummodo. intelligit de eis qui gratiam sine antea sine post ipsius negligentiam impetrarunt. qui omnes perierunt eisdem.

Bratie super beneficio vacante quod intelliguntur. Infra. Littere si diuerse. infra.

Quacatio beneficiorum.

Bratie reuocate restitutio. Infra. Restitutus a gratia.

Bratia per legatum concessa super beneficio obtinendum: expirat cum legati officio. nisi fuerit perpetua vel confirmata per papam. de preben. c. Si apostolice. libro sexto.

Bratia a papa motu proprio concessa non reditur inuacanda si de beneficio prius obtento non facit mentionem. secus si datur ad petitionem. e. c. Si motu proprio. li. sexto. Et tunc censetur motu proprio data si hoc expresse caueat in ea. Ibidem. et in clem. eo. ca. Si romanis.

Bratia motu proprio collationis dignitatis vel prebende vacantis: si plures ibi similes vacant papa illud ignorante: tunc refertur ad meliorem dignitatem vel prebendam. Vbi si sint equales: tunc ad illam quam idem infra decendum a notitia vacationis elegerit. Si pro illa petitionem data est: refertur ad minorem vel inter equales ad eam quam collator infra decendum eidem conferre voluerat. Negligente alterutro infra dictum tempus eligere: electio ad alterum deuoluet. de preben. ca. Si pluribus. li. sexto.

Bratie huiusmodi concessae illis quibus de

iure alias non debent prebende: non derogant consuetudini per quam prebenda alteri debetur: sed consuetudini per quam ad alterius collationem pertinet. eo. ca. Lum in ecclesia. li. vi.

Bratia prouisionis de prebenda non sacerdotali non debet extendi ad sacerdotalem: etiam si ille voluerit. Nec gratia de intergra prebenda ad dimidiam: illo etiam volente. Et sic de certo valore non potest prouideri de minoris valoris beneficio vigore huiusmodi gratie. e. c. Lum d. non sacerdotali. libro sexto.

Bratia data simpliciter alicui ut sibi prebenda prouideatur si ipse tempore vacationis nondum fuerit etatis sacerdotum non refertur illa ad prebendam sacerdotalem. de preben. c. Si cui prouideri. li. vi. glosa. verbi. Si cui: dicit. quod secus esset si in litteris contineret. non obstantibus aliquibus per que effectus gratie impediri vel differri possit. tunc non obstabit quod minor sit.

Bratia pauperi clerico data cessat si aliam beneficium fuerit ante illam prouisionem. eo. c. Si pauper. li. sexto.

Bratia cessat cessante causa. vbi supra.

Bratia alicui concessa ut prouideat idoneis in certa ecclesia personis non expirat morte concessentis non expirat reintegrata. Secus si persone sint expresse. e. c. Si cui nulla. libro sexto.

Bratie generali de beneficiis preferendis derogat gratia specialis postea alicui de beneficio ibidem obtinendo concessa. etiam si non faciat mentionem. eo. c. Quamuis. libro sexto.

Bratia data ad beneficium spectans ad collationem capituli comprehendit omnia beneficia eiusdem capituli siue in communi siue per singulares canonicos preferant vice et auctoritate eiusdem capituli. Beneficia tamen ratione dignitatis vel officiorum vel beneficiorum que canonicis obtinet ad eorum de collationem spectantia non includunt nisi in littera contineret diuisum vel diuisum. e. c. Mandatum. li. vi.

Bratia si datur ad dignitatem primo vacaturam quam ille acceptabit. et si ordinari a non huiusmodi acceptato: vacante dignitate alicui preferat tenet collatio. de preb. p. c. qz. cunctis. li. vi.

Bratiam huiusmodi habens super primo vacaturo quod acceptat. non potest benefis

cium acceptare priusq̄ vacat. sed p̄m̄z
vel secundū vacans vel ulterius. ⁊ quic
quid contrarium factum fuerit nō valet
de concess. p̄ben. c. Ne caprā de. li. yj.

Gratia si vni a papa datur qua mādatur
capitulo vt eum in canonicum recipiāt
et ei p̄bendā conferant. cum id ad eos
pertinet dicitur ad hoc etiaz exēcutore ad
prouidendū per solam litterarū presenta
tionē facta capitulo affecta est p̄bēda.
Ita q̄ alteri conferri nō potest. Et si ca
pitulum neglexerit infra terminū ab ex
ecutore p̄fixum id exequi poterit ex
ecutor hoc incontinenti exequi etiam ca
pitulo nō vocato: si vacat p̄bēda. e. c.
Si capitulo. li. yj.

Gratia data ad ordinarium cum vltimo
exēcutore. s. B̄nificiū siue p̄bēda.

Gratiam simoniace obtinēs est excomu
nicatus: ⁊ gratia inualida. supra. Excom
municatio. s. xxxij.

Gracie renunciauit qui aliud beneficium
obtinere quod cum expectato habere nō
potest. de rescriptis. c. B̄nificiū in elonen.

Gratia data a beneficiū vacaturum non
extendit ad beneficiū post datū eiusdem
creatum. c. Litteras in stras. in cle.

Gratia cum clausula. ne antea cura si di
gnitati inineat negligat. v. p̄ quā ihibe
tur electionem fieri dignitatis: non extē
ditur ad dignitatem curam habentem:
vel ad quam quis per electionē assumit
nisi de hoc alias inibi caueatur. de p̄bē.
c. Si dignitatē. in clemen.

Gracie p̄uisionū clericorū nō includūt
hospitalia ⁊ similia loca etiam si iura spi
ritualia habeant. nisi exprimat. e. c. Per
litteras. in clemen. Blosa. Spiritualia
iura. id est cimiterium et ius funerandi.

Gratia concessa de beneficio ad collatio
nem episcopi pertinente non extēdit ad
beneficiū ex negligentia episcopi ad col
lationem capituli deuolutū: sed de eo qd̄
ex negligentia alterius ad episcopum vlt
ex episcopi negligentia ad papam est de
uolutum. de p̄ben. ⁊ digni. c. Si d̄ be
nificio. in clemen.

Gratia p̄uisionis cum decreto. Supra
Decretum.

Gratiose concessum. Quod ob gratiam
alicuius conceditur nō est in eius dispō

tionem retorquendū. de regulis iuris. ca.
Quod ob gratiam. libro sexto. Quod a
licui gratiose concessū nō debet ab alijs
trahi in exemplum. e. c. Quod alicui. li
bro sexto.

Gratia. Infra. Priuilegium. Infra. lites
re.

Gradus caritatis. de pe. dist. ij
s. Hec que de caritate
et sequenti.

Gradus virtutum distinguunt. Nam ali
ud est virtutis exordium. aliud virtutis
profectus. aliud virtutis perfectio. eo. c.
Cum sanctam. Gregorius in moralib.
Nemo em̄ repente fit summus. Sed in
bona conuersatione qui quis ichoat vt
ad magna veniat. eodem. c. Hec que
de caritate.

Gradus proficiendi s̄m̄ Gregorij in mo
ralibus sunt. Cum bona desideria con
cipimus: sepien in terram mittim⁹. Luz
vero opari recta incipim⁹. herba sum⁹
Cum ad profectum boni operis creca
mus. ad spicā puenim⁹. cūq̄ in bone ope
rationis perfectione solidamur. iam ple
num fructum in spica proferimus. de pe
ni. di. ij. Cum sanctam.

Gradibus tribus ad peccatum perueni
tur. suggestione. delectatione. consensu. e.
s. Ex contrario. Item supra. distin. vi.
s. Pensandum.

Graduum cōsanguinitatis computatio
habetur. xxxv. que. v. Series. ca. Ad se
dem. ca. Primo gradu. et. xxxvi. que. pri
ma. et sequen.

Graduum affinitatis computatio. eo. c.
Posto.

Gradu quatto remotior distat a stipite:
torto distat a quolibet alterius linee de
scendentis. extra de consanguini. et affi.
ca. Cir. q̄. B̄nificiū s̄m̄ p̄suetudo s̄riaf. qz il
la fac̄ psonas legitimas ad p̄bendū ille
gitimas. e. c. D̄ dilectio.

Grada q̄nt̄ in d̄ collaterales hodie cō
trahit matrimonij. e. c. Cir. q̄. c. Ex l̄s
Grado p̄sanguinitatis nō p̄hibiti lege di
uina: s̄ hūana p̄suetudine interdicti di
spensari p̄nt sicut in tertio ⁊ q̄rto. extra
de rell. spolia. c. Litteras.

Gradus affinitatis quartus hodie pro
hibitus est. eodem. capitulo. Ex litteris

sicut et consanguinitatis et non vlteri⁹
eo. ca. No debet.

Grammatica vicium no est sacerdoti vere
cundum: sed morum. dist. xxxviii. Quā
uis. s. Sed liceat. c. Sedulo.

Gravamina inferre monaste
ris exempti epi
scopi prohibent. et statuit quibz cibis p
curari debeāt cum ad ea veniūt. de cens
sibus. c. Ad nrm. in clemen.

Gravamina triginta exprunt a quibus
et omnibz alijs phibentur prelati graua
re religiosos. r picipitur eis vt illis sua p
uilegia r iura seruent: et subditos ab hu
iusmodi gravaminibz cōpescant. De ex
cessi. pla. c. Frequis. in clemen.

Gravantes eccle
siasticas psonas
supra. Excomunicatio. s. xij. r. xij. et. x.
iij. r. xv.

Gravantes vel ad hoc licentiam dantes
excomunicatores. supra Excomunica
tio. s. xij.

Greci clerici phere pnt in ordibus
minoribus et in matrimonio
manere in maioribz. extra de cleri. cōiu.
cap. Lum olim.

Gregem faciunt decem oves vt
quinqz. aut qtuor por
ci. Blo. r. q. j. Si ex laicis.

Brex totus ex vna morbida ove inficitur
distin. xl. v. Sed illud. Jeronym⁹ in Je
remyam.

Guerre ppter peccata hominum
a deo mittuntur. xxij. q.
v. Remittunt. Ambrosi⁹.

Gula est mater luxurie et omne bonū
op⁹ dissolvit. Unde pnceps
cocorum. r. di. xliij. Lum aut.

Gula non solum in delicatis sed etiaz in
grossis cibis attenditur. distin. xli. De
licie.

Gulam clerici vitare debent distincti. xl
iij. ca. primo.

Gula quinqz modis temptat. scilicet. in
digentie tempora preveniendo. Hic io
nathas a Saule damna. j. Reg. r. xij.
Item lautiores cibos querēdo. Hic nu
meri. xj. puniti sunt. Item cibos licitos

accuratius pparando. vt filij heli facer
doris. s. Regum. ij. Itē necessitatis men
suram excedendo. Item abiectiores ci
bos nimis appetendo. vt esau Ben. xxv.
de conse. distin. v. Quicqz. Gregorius. iij.
moralium. ver. Amorem exa. orz no
duat.

Abent ^{pare nihil a}
^{liud est qz p}
dere. s. q. ij. Pa. or.

Abitant ^{bōi sem}
^{per inter}
malos. rj. que. iij. Nolite.

Jeronymus sup li. Judicum.
Habitus exterior corporis indi
cat compositionē qua
litas mentis. distin. xli. Clericus. Quo
gultinus.

Habitus no facit monachū sed pfectio re
gularis: imo etiā pfectio sine habitu. ex
tra de regularibz r trans. c. Porrectuz. e.
ri. c. Constitutionē. r in glosa. ibidē. ver
bi. Dutato. libro sexto.

Habitus monicioz sit patenter distinct⁹
ab habitu pfectozum vel sorem benedi
cat habit⁹ pfectoz. extra. e. c. Statuim⁹

Habitus dicitur intelligit siue qd no
uicij et profetis dicitur. siue qd no
sile quia v. dicitur. quando pntentia
concedunt. siue quia aliqd aliud fit per
quod discernūt. d regula. r trans. ca. Is
qui monasterium. li. vj. Glosa. ver. Alio
vt quia datur a certis psonis: vel certis
diebus vel formis.

Habitū religionis assumēs anīno pseue
randi no potest ad seculum redire: s; ad
mitiorem religionē. extra de regulari. et
trans. c. Super eo. Et ad hoc sunt com
pellendi. Ibidē. dummodo tamen euis
denter patet eos omnino intendisse vi
tam mutare. e. c. Statuimus. sec⁹ si so
lum probare voluerunt. e. c. Super eo.
Et tunc libere possunt redire ad seculū
eo. ca. Statuimus.

Habitū regni ē etiā nouicioz p annum
in etate discretōis portās: illā religionē
si ipō. pfectus ē. nisi habit⁹ sit patēter dis
tinctus ab habitu pfectoz in colore. scil
sura vel forma. de regularibus et trans
cuncti. ca. Eos qui. in clemen. extra. e. ti.
ca. Ex parte.